

EFEKTYWNOŚĆ WYKORZYSTANIA TRWAŁYCH SKŁADNIKÓW MAJĄTKOWYCH W GÓRNICTWIE ORAZ W PRZEMYSŁE W POLSCE

Tadeusz FRANIK

Streszczenie: W pracy przedstawiono analizę efektywności wykorzystania środków trwałych w przemyśle oraz w górnictwie polskim w okresie przemian gospodarczych, tj. w latach 1995 - 2008. Przedstawiono dynamikę inwestowania w analizowanym okresie, co jest jednym z ważniejszych czynników wpływających na poziom zaangażowanego w procesy produkcyjne czynnika kapitału. Procesy restrukturyzacyjne prowadzone w obrębie górnictwa i całego przemysłu w kraju powinny w rezultacie zmierzać do lepszego wykorzystania tego czynnika produkcji. Miarą efektywności może być stosunek wartości brutto środków trwałych do efektów uzyskanych dzięki ich zastosowaniu, np. PKB lub wartości dodanej.

Słowa kluczowe: zarządzanie w górnictwie, inwestycje w górnictwie, kapitał trwały, efektywność środków trwałych.

1. Wprowadzenie

Wyposażenie podmiotów gospodarczych w trwałe składniki majątkowe jest jednym z najważniejszych czynników wpływających na osiągnięte przez nie efekty ekonomiczne. Środki trwałe zaangażowane w procesy produkcyjne, stanowią podstawowy składnik kapitału, który obok pracy ludzkiej jest czynnikiem bezpośrednio wpływającym na osiągnięte rezultaty produkcyjne. Czynniki te, tzn. praca i kapitał są w pewnym stopniu substytucyjne a więc poziom ich zaangażowania może zależeć od decyzji podejmowanych przez gremia kierownicze w konkretnych sytuacjach produkcyjnych i rynkowych.

Przemiany gospodarcze, będące wynikiem działań prowadzonych w ramach restrukturyzacji przemysłu wydobywczego, a górnictwa węgla kamiennego w szczególności, w zasadniczym stopniu wpływają na poziom zastosowanych w procesie produkcyjnym środków technicznych oraz ich efektywność ekonomiczną, rozumianą, jako stosunek ich wartości do wartości uzyskanych dzięki ich wykorzystaniu efektem produkcyjnym. Przemiany takie w różnym stopniu dotyczą także zdecydowanej większości podmiotów gospodarczych funkcjonujących w przemyśle kraju.

W statystyce gospodarczej pod pojęciem „przemysł”, rozumie się trzy podstawowe sfery działalności gospodarczej, tj.:

- Górnictwo i kopalnictwo,
- Przetwórstwo przemysłowe,
- Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną.

Podział ten opiera się na Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). Obecnie w klasyfikacji tej wprowadzono zmiany w celu dostosowanie jej do standardów obowiązujących na poziomie światowym, zgodnie z klasyfikacją *International Standard Industrial Classification of all Economic Activities* ISIC. Klasyfikacja ta w sposób

hierarchiczny systematyzuje rodzaje działalności gospodarczej, jakie realizują jednostki gospodarcze. Działalność grupuje się na pięciu różnych poziomach, czyli w ramach: sekcji, działów, grup, klas oraz podklas.

Podmioty gospodarcze zaliczane do przemysłu klasyfikowane są w trzech sekcjach oznaczanych symbolem jednoliterowym. Sekcja B obejmuje „górnictwo i kopalnictwo” – w klasyfikacji PKD 2007 sekcja ta nosi nazwę „górnictwo i wydobywanie”. Sekcja składa się z 5 działów, takich jak, np. wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego, górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego, górnictwo rud metali. Sekcja C obejmuje „przetwórstwo przemysłowe”. W jej skład wchodzi 24 działy, takie jak, np. produkcja artykułów spożywczych, produkcja wyrobów tekstylnych, wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej. Sekcja D „wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” składa się z dwóch działów.

Udział przemysłu w wytwarzaniu PKB w Polsce obniżył się w ciągu kilkunastu lat z poziomu 28,43 % w roku 1995 do 24,40 % w roku 2008, a sekcji górnictwo i kopalnictwo odpowiednio z 3,71 % do 2,47 %. Niezależnie od procesów restrukturyzacji gospodarki kraju w tym okresie, które istotnie przyczyniły się do zmiany struktury wytwarzanego w kraju bogactwa narodowego i jego wzrostu, tendencja spadkowa udziału przemysłu oraz rolnictwa w wytwarzaniu PKB jest zjawiskiem powszechnie obserwowanym. Dzieje się to w wyniku wzrostu znaczenia sfery usług w tym zakresie, których udział w wytwarzaniu PKB w najbardziej rozwiniętych krajach przekracza poziom 80 % [1].

2. Inwestycje w górnictwie oraz w przemyśle w okresie przemian gospodarczych

Górnictwo jest tą sekcją przemysłu, w której wyposażenie podmiotów gospodarczych w składniki majątkowe wymaga relatywnie wysokich nakładów inwestycyjnych. Niezależnie od okoliczności, że odkrycie, badanie oraz udostępnienie złoża kopaliny użytecznej wiąże się z wykonaniem kosztownych i trwających niejednokrotnie wiele lat prac, to także wyposażenie kopalni w maszyny i urządzenia techniczne, eksploatowane w skrajnie trudnych warunkach, pogłębia jeszcze te problemy. Dlatego właśnie górnictwo uważane jest od lat za jedną z najbardziej kapitałochłonnych sfer działalności gospodarczej. Okres reformowania górnictwa pogłębił trudności tej branży a przejawia się to między innymi w dostępie do efektywnych źródeł kapitału obcego. Skala potrzeb w tym zakresie w kopalniach jest olbrzymia, co wiąże się także ze specyficzną cechą górnictwa, związaną z sukcesywnie przemieszczającymi się frontami eksploatacji złoża. Wymaga to wydatkowania znacznych środków finansowych związanych z udostępnieniem i przygotowaniem do eksploatacji nowych partii pokładów a nie tylko środków związanych z zakupem i wymianą środków technicznych, czyli realizacją inwestycji odtworzeniowych [2, 3].

W załączonej poniżej tabeli 1 przedstawiono kształtowanie się nominalnych wartości nakładów inwestycyjnych wydatkowanych w latach 1995 - 2008 w wymienionych wcześniej trzech sekcjach przemysłu oraz oddzielnie dla sekcji B (górnictwo i kopalnictwo). W ostatnich kolumnach tego zestawienia tabelarycznego obliczona udziały nakładów inwestycyjnych przemysłu i górnictwa w całości nakładów inwestycyjnych wydatkowanych w całej gospodarce kraju w danym roku.

Jak wynika z przedstawionych danych, w latach 1995 - 2000 procentowe udziały analizowanych nakładów inwestycyjnych w całości nakładów kraju spadały, przy czym w przemyśle traktowanym, jako całość od 42,8 % w 1995 roku do 28,3 % w roku 2000.

W przemyśle wydobywczym natomiast spadek ten wyniósł odpowiednio od 3,5 % do 1,5 %. W tej sekcji przemysłu najważniejsze znaczenie odgrywa górnictwo węgla kamiennego i brunatnego, w których to branżach udział nakładów inwestycyjnych w latach 1995 - 2000 spadł z poziomu 2,4 % do 0,86 %. Począwszy od roku 2001 udziały nakładów inwestycyjnych zarówno w przemyśle jak i przemyśle wydobywczym nieco wzrosły, mimo iż udział tych sfer działalności gospodarczej w wytwarzaniu PKB kraju nadal się obniża.

Tab. 1. Nominalna wysokość nakładów inwestycyjnych przemysłu i górnictwa oraz ich udział w nakładach inwestycyjnych kraju w latach 1995 - 2008.

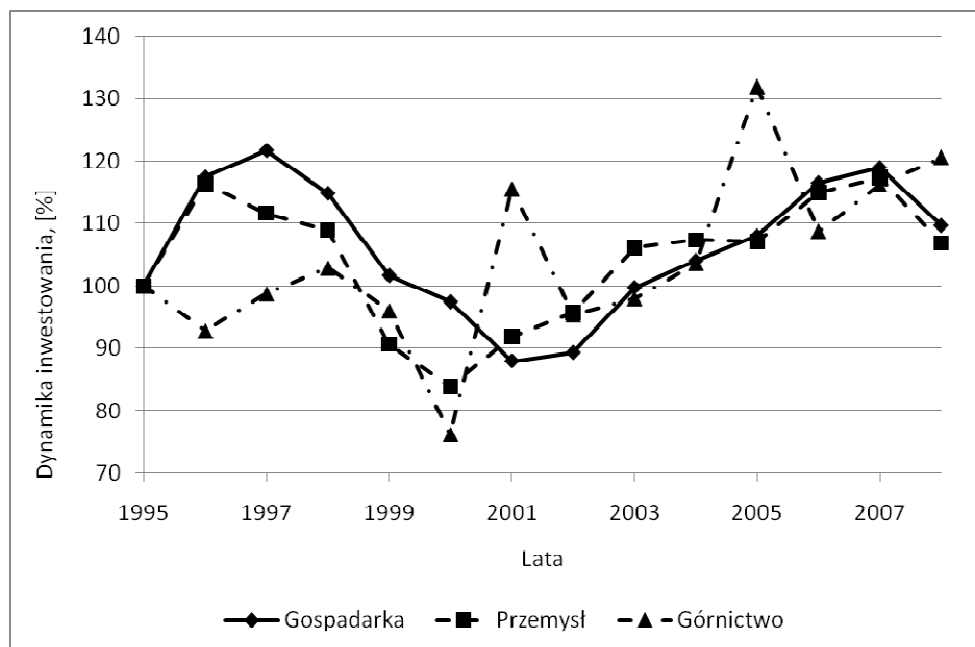
Rok	Nakłady inwestycyjne [mld zł]		Udział w całości nakładów [%]	
	Przemysł	Górnictwo	Przemysłu	Górnictwa
1995	20 175,0	1 673,6	42,8	3,5
1996	27 824,9	1 840,3	42,4	2,8
1997	35 167,5	2 057,3	38,9	2,3
1998	41 608,0	2 298,9	36,9	2,0
1999	41 433,7	2 424,5	32,9	1,9
2000	37 706,0	2 005,0	28,3	1,5
2001	35 888,5	2 399,9	29,6	2,0
2002	34 621,6	2 307,9	31,7	2,1
2003	37 387,0	2 301,0	33,7	2,1
2004	41 911,0	2 490,0	34,8	2,1
2005	45 211,0	3 309,0	34,5	2,5
2006	52 685,0	3 650,0	34,0	2,4
2007	64 318,0	4 412,0	33,5	2,3
2008	70 996,0	5 498,0	32,7	2,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie [4, 5]

Kształtowanie się długookresowych trendów w wydatkowaniu nakładów inwestycyjnych w odniesieniu do całej gospodarki narodowej, przemysłu oraz górnictwa przedstawiono na rys. 1. Wykresy przedstawiają dynamikę zmian wysokości nakładów inwestycyjnych w stosunku do roku poprzedniego, przy czym dla określenia tej dynamiki posłużono się realnymi wartościami nakładów inwestycyjnych, wyrażonymi na poziomie cen z roku 2008. Dla porównywalności wskaźników dynamiki zmian, przy określaniu realnych wielkości nakładów inwestycyjnych zastosowano wskaźniki inflacji w postaci zmiany cen koszyka dóbr konsumpcyjnych CPI (*Consumer Price Index*). Podkreślić jednak należy, że wskaźniki zmiany cen określone dla górnictwa są przeciętnie znacznie wyższe niż wskaźniki inflacji dóbr konsumpcyjnych.

Porównując przedstawione na rys. 1 wskaźniki obrazujące dynamikę inwestowania, możemy ogólnie stwierdzić, że dla całej gospodarki kraju i dla przemysłu trendy te mają zbliżonych charakter a dla górnictwa wyraźnie odbiegają swym kształtem. Dzieje się tak dlatego, że w ramach przemysłu wydobywczego, szczególnie dominującego w tym względzie przemysłu wydobywczego węgla kamiennego i brunatnego, funkcjonuje stosunkowo niewiele dużych i silnych organizacyjnie podmiotów gospodarczych (spółki węglowe, holding), których właścicielem jest w większości Skarb Państwa. Ogranicza to w pewnym zakresie dostęp do kapitału, gdyż wsparcie działalności ze środków publicznych obwarowane jest przepisami prawa unijnego.

Mimo tej okoliczności również w odniesieniu do górnictwa możemy zaobserwować zjawisko zwiększania dynamiki inwestowania od roku 2001.

Rys. 1. Dynamika inwestowania w gospodarce narodowej, przemyśle oraz w górnictwie (w odniesieniu do realnych wartości nakładów inwestycyjnych) w latach 1995 – 2008

Zjawisko to jest o tyle ciekawe, że od początku reformowania górnictwa węgla kamiennego w wyniku czego zredukowane zostały w znacznym stopniu istniejące zdolności produkcyjne, w dużym stopniu w wyniku wyczerpania się udostępnionych zasobów złóż w czynnych kopalniach, udziału górnictwa i kopalnictwa w realnej produkcji sprzedanej kraju jest wyraźnie malejący. Udział ten obniżył od 8 % (1990 r.) do około 21 % w roku 2009 [6, 7].

3. Zmiana wartości brutto środków trwałych w górnictwie w latach 1995-2008

Wielkość wydatkowanych nakładów inwestycyjnych stanowi podstawowy czynnik kształtowania majątku podmiotu gospodarczego. Środki trwałe są z kolei zasadniczym składnikiem tego majątku, w dużym stopniu kształtującym poziom zaangażowanego w procesy produkcyjne nakładu kapitału. W tabeli 2 zamieszczono nominalne wartości środków trwałych brutto w przemyśle oraz w górnictwie w latach 1995 - 2008. Podobnie jak to zrobiono w odniesieniu do nakładów inwestycyjnych, również w tym przypadku obliczono procentowe udziały wartości środków trwałych odpowiednio zaangażowanych w przemyśle oraz w przemyśle wydobywczym w odniesieniu do wartości środków trwałych całego kraju.

Wyłączając początek analizowanego okresu, kiedy to w wyniku przeszacowania wartości składników majątkowych w roku 1996 wyraźnie wzrosły, to ogólnie można stwierdzić, że udział ich wartości w wartości środków trwałych całego kraju utrzymuje się

w przemyśle mniej więcej na tym samym poziomie, tj. około 32 %, mimo, że przemysł wykazuje wyraźny trend spadkowy udziału w strukturze tworzenia PKB.

Tab. 2. Nominalna wartość brutto środków trwałych w przemyśle i w górnictwie oraz ich udział w wartości środków trwałych całej gospodarki kraju w latach 1995 - 2008.

Rok	Wartość brutto środków trwałych [mld zł]		Udział w wartości środków trwałych kraju, [%]	
	Przemysł	Górnictwo	Przemysłu	Górnictwa
1995	237 975,7	25 064,3	26,6	2,8
1996	351 804,0	43 423,0	32,4	4,0
1997	376 564,4	42 976,0	32,5	3,7
1998	401 472,0	41 894,9	32,3	3,4
1999	434 563,1	41 249,4	32,3	3,1
2000	470 920,3	39 794,8	32,6	2,8
2001	495 609,9	41 841,2	32,5	2,7
2002	524 779,1	42 126,0	32,7	2,6
2003	532 454,0	37 185,0	31,8	2,2
2004	555 436,0	37 954,0	31,8	2,2
2005	572 103,0	39 795,0	31,3	2,2
2006	605 038,0	42 651,0	31,6	2,2
2007	660 107,0	48 237,0	32,0	2,3
2008	711 698,0	51 758,0	32,0	2,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie [4, 5]

Wielkość tego udziału zmalała w latach 1992 - 2008 z 35,5 % do 24,4 %, czyli o ponad 30 %. Było to związane z ograniczaniem produkcji sprzedanej przemysłu, likwidacją wielu przedsiębiorstw przemysłowych, likwidacją lub ograniczaniem produkcji w gałęziach mało efektywnych. W wyniku przeprowadzonej w tych latach restrukturyzacji branży górnictwa węgla kamiennego wyraźnie zmalał udział górnictwa w wytwarzaniu PKB, które wcześniej stanowiło ważną sekcję przemysłu. Znajduje to także odzwierciedlenie w udziale wartości środków trwałych tej sekcji przemysłu w łącznej wartości środków trwałych całego kraju.

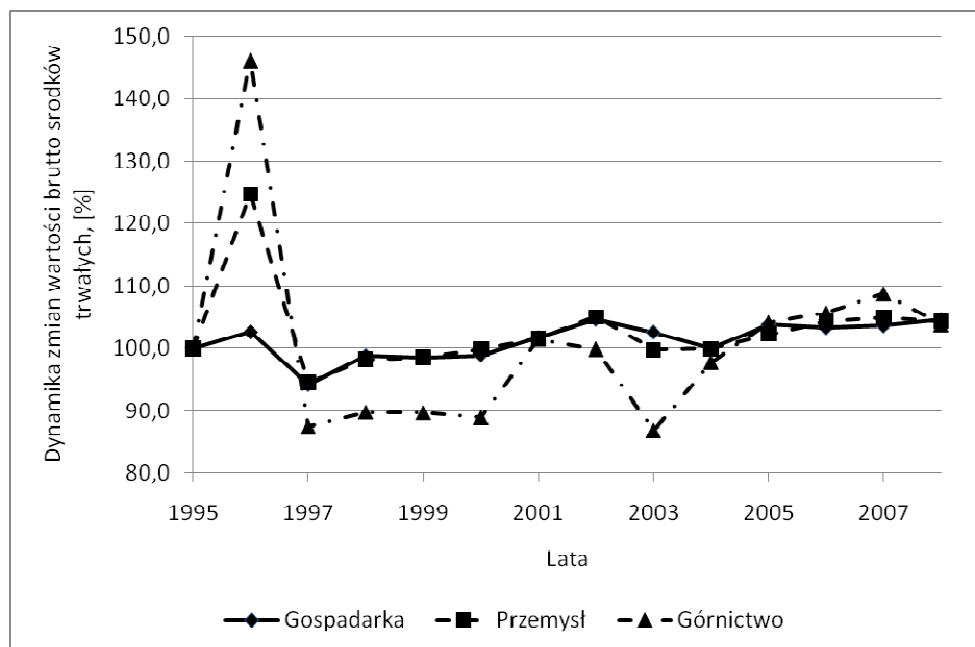
Największy spadek udziału przemysłu w tworzeniu PKB nastąpił w latach 1992 - 2002. Na koniec tego okresu wielkość ta wynosiła 22,3%. Od roku 2003 można zaobserwować wzrost znaczenia przemysłu do roku 2004 oraz późniejszą jego stabilizację na poziomie ok. 24,5%.

Dynamikę zmian wartości brutto środków trwałych w całej gospodarce kraju, przemyśle oraz w sekcji B (górnictwo i kopalnictwo), przedstawiono na rys. 2. Wskaźnik dynamiki zmian obliczono w odniesieniu do realnych wartości środków trwałych przeliczonych na warunki cenowe roku 2008 z zastosowaniem wskaźnika inflacji CPI, podobnie jak to zrobiono w przypadku nakładów inwestycyjnych. Dynamikę obliczono, jako względną zmianę wartości w stosunku do roku poprzedniego (która stanowiła 100 %).

Z wyjątkiem nietypowego w tym względzie roku 1996, wskaźniki dynamiki zmian wartości środków trwałych brutto w całej gospodarce oraz w przemyśle wykazują stałą tendencję wzrostową, z tym, że dopiero od roku 2001 obserwujemy przyrost wartości tych środków w stosunku do roku poprzedniego (wskaźnik dynamiki wyższy od 100 %).

Dużo gorzej w tym względzie przedstawia się sytuacja w przemyśle wydobywczym. Redukcja zdolności wydobywczych w górnictwie węgla kamiennego, prowadzona

w ramach restrukturyzacji branży, w tym likwidacja większości kopalń, znajduje wyraźne odzwierciedlenie w zmianach wartości środków trwałych zaangażowanych w górnictwie.

Rys. 2. Dynamika zmian wartości środków trwałych brutto w gospodarce narodowej, przemyśle oraz w górnictwie (w odniesieniu do ich wartości realnych) w latach 1995 - 2008

Przyrost wartości tych środków w odniesieniu do roku poprzedniego jest obserwowany dopiero od roku 2005. W latach 1997 - 2004 natomiast, dynamika zmian wartości środków trwałych brutto była w górnictwie bardzo niska, a wskaźnik tej dynamiki często nie osiągał nawet poziomu 90 %.

Znaczący spadek wartości kapitału trwałego obserwujemy szczególnie w odniesieniu do górnictwa węgla kamiennego. Spadek ten w latach 1997 – 2007 wyniósł w wartościach realnych ponad 34,8 mld zł, co stanowiło około 59 %. Wartość kapitału trwałego charakteryzuje się znacznie większym tempem spadku niż wynosi tempo spadku wydobycia węgla oraz wartości produkcji sprzedanej.

Niekorzystną sytuację odnośnie do wyposażenia górnictwa w środki trwałe pogłębia dodatkowo fakt, że użytkowane składniki majątkowe są w wysokim stopniu wyeksploatowane, a więc słabo wydajne. W odniesieniu do całego górnictwa stopień zużycia środków trwałych wynosi ponad 53 % [8].

4. Efektywność wykorzystania środków trwałych w górnictwie oraz w przemyśle w latach 1995-2008

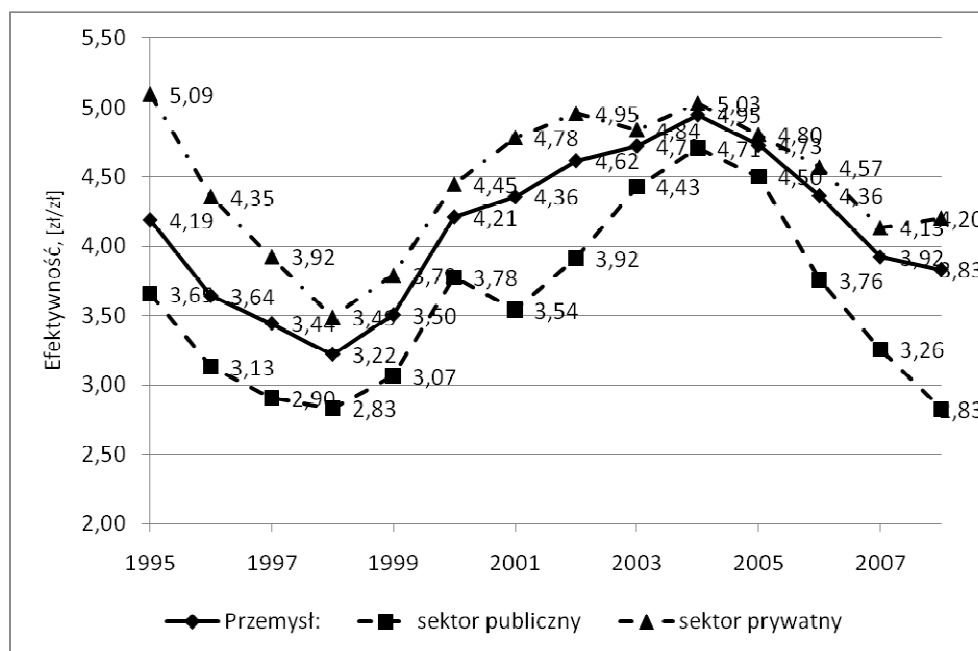
Dużo większe znaczenie w ocenie procesów produkcyjnych ma nie sam poziom zaangażowanych środków technicznych, oraz intensywność inwestowania, a efektywność wykorzystania posiadanych aktywów trwałych. Efektywność w tym przypadku jest

rozumiana, jako ich zdolność do generowania lub ich udział w osiągnięciu określonych efektów produkcyjnych.

Jednym ze sposobów oceny efektywności wydatkowanych nakładów inwestycyjnych jest odniesienie ich wielkości do wartości dodanej brutto, wygenerowanej w danym przekroju gospodarczym w wyniku ich poniesienia. Wartość dodana brutto różni się od produktu krajowego brutto wielkością podatku dochodowego, jest więc jednym z lepszych mierników uzyskiwanych efektów gospodarczych.

Na rysunkach 3 i 4 przedstawiono kształtowanie się tak rozumianej efektywności ponoszonych nakładów inwestycyjnych, odpowiednio w przemyśle oraz w przemyśle wydobywczym. W związku z intensywnością odbywających się w analizowanym horyzoncie czasowym przemian własnościowym, efektywność inwestowania przedstawiono graficznie zarówno w odniesieniu do sektora publicznego jak i sektora prywatnego.

W rozpatrywanym okresie coraz większe znaczenie zaczęły odgrywać prywatne podmioty gospodarcze, a ich udział w tworzeniu PKB systematycznie wzrastał. W roku 1995, kiedy przyrost realnego PKB był najwyższy, udział sektora prywatnego w jego tworzeniu wynosił już 52,8 %, podczas gdy w roku 1990 stanowił on jeszcze około 30 %. Natomiast w roku 1996 udział ten wzrósł do 67,2 %. Zmieniła się także struktura gospodarki, jeśli chodzi o udział w wytwarzaniu PKB.

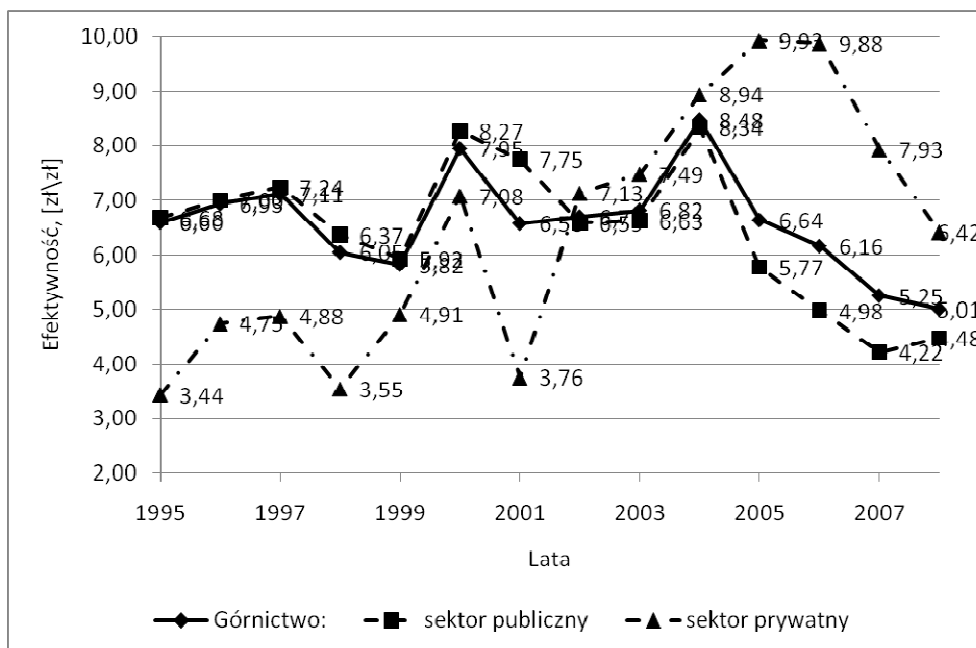

Rys. 3. Stosunek wartości dodanej brutto do nakładów inwestycyjnych wydatkowanych w sektorze publicznym i prywatnym przemyśle w latach 1995 - 2008

Analizując kształtowanie się wskaźnika efektywności inwestowania w odniesieniu do wszystkich sekcji przemysłu w Polsce, należy stwierdzić, że w badanym okresie ma on cykliczny charakter. Regres w początkowym okresie – do roku 1998 – poprzedza fazę

ożywienia, trwającą sześć lat oraz ponowny spadek wartości tego wskaźnika. Spadek ten jest szczególnie głęboki w podmiotach gospodarczych sektora publicznego.

Sektor publiczny w całym brany pod uwagę okresie, charakteryzuje się dużo gorszymi wartościami wskaźnika efektywności inwestowania niż podmioty funkcjonujące w sektorze prywatnym.

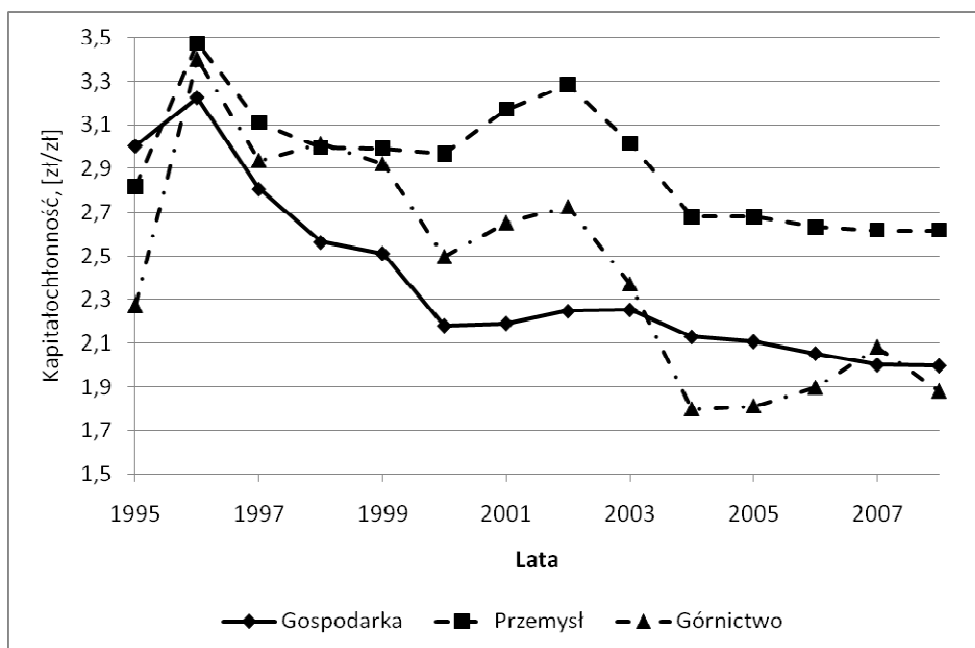

Rys. 4. Stosunek wartości dodanej brutto do nakładów inwestycyjnych wydatkowanych w sektorze publicznym i prywatnym górnictwa w latach 1995 - 2008

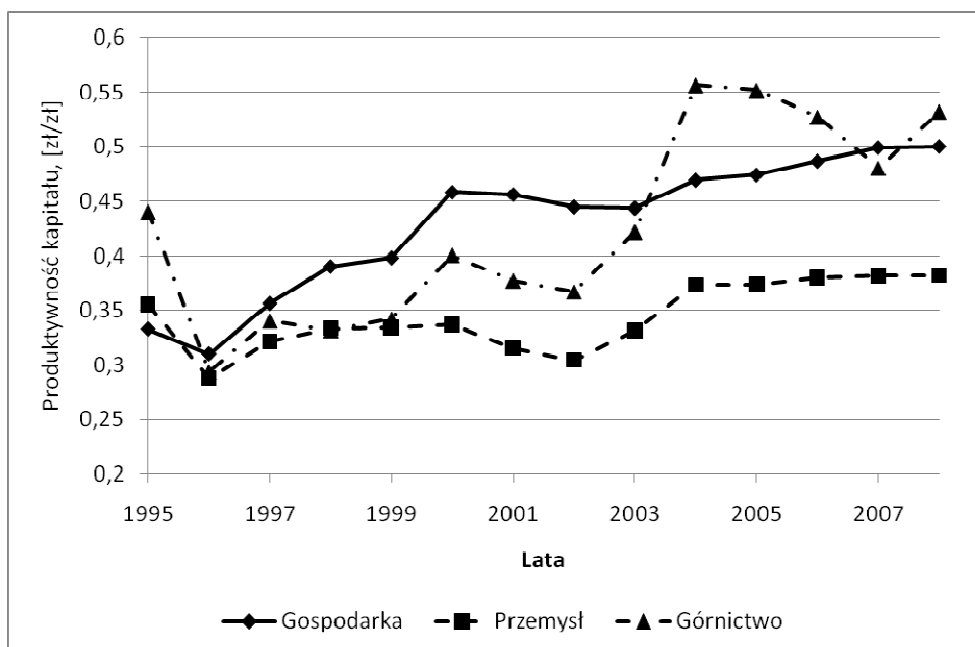
Zupełnie odmiennie sytuacja ta przedstawia się w przemyśle wydobywczym. Generalnie można stwierdzić, że wartości analizowanych wskaźników są znacznie wyższe niż w całym przemyśle oraz, że ich zmiany do roku 2004 są stosunkowo niewielkie. Po tym roku następuje spadek efektywności inwestowania (w sektorze prywatnym spadek ten występuje od roku 2006).

Można również zaobserwować, że podmioty gospodarcze sektora prywatnego osiągają wyższą efektywność inwestowania niż podmioty sektora publicznego począwszy od roku 2002, uzyskując w najlepszych dla nich latach prawie dwukrotnie wyższą wartość tego wskaźnika. Podkreślić jednak należy, że liczba prywatnych podmiotów gospodarczych funkcjonujących w przemyśle wydobywczym jest nadal niewielka.

Dla oceny efektywności wykorzystania kapitału zaangażowanego w procesie produkcyjnym może służyć wskaźnik produktywności kapitału, który jest odwrotnością wskaźnika kapitałochłonności. Jeśli za nakład kapitału uznamy łączną wartość środków trwałych brutto, to kapitałochłonność można obliczyć, jako stosunek nakładu kapitału do efektów produkcyjnych, które on generuje, na przykład w postaci wartości dodanej brutto w danej sferze działalności gospodarczej. Tak obliczone przeciętne wskaźniki kapitałochłonności dla całej gospodarki kraju, przemysłu oraz dla górnictwa przedstawiono graficznie na rys. 5, natomiast produktywność kapitału przedstawiono na rys. 6.

Rys. 5. Zmiana wskaźników kapitałochłonności w gospodarce narodowej, przemyśle i górnictwie w latach 1995 - 2008

Rys. 6. Produktywność środków trwałych w gospodarce narodowej, przemyśle oraz w górnictwie w latach 1995 - 2008

Kapitałochłonność analizowanych sektorów gospodarki sukcesywnie zmniejsza się począwszy od roku 1996, przy czym w sekcji „Górnictwo i kopalnictwo” spadek ten jest większy niż przeciętny dla całego przemysłu. Nie ulega wątpliwości, że przyczyną tego stanu jest z jednej strony korzystny rezultat przeprowadzonych procesów restrukturyzacji, z drugiej natomiast zasadnicze trudności, szczególnie branży węgla kamiennego w uzyskaniu dostępu do zewnętrznych źródeł kapitału niezbędnego na odtworzenie zdolności produkcyjnych. Wynikiem tego jest lepsze wykorzystanie posiadanych aktywów trwałych, wyrażający się znacznym wzrostem wskaźnika produktywności środków trwałych w latach 1996 – 2004.

5. Zakończenie

Czynnik kapitału ma olbrzymie znaczenie w generowaniu rezultatów ekonomicznych prowadzonej działalności gospodarczej. W związku z różnym poziomem rozwoju poszczególnych gospodarek, różna jest możliwość korzystania z efektywnych źródeł kapitału. Dotyczy to także poszczególnych sektorów i sekcji gospodarki w naszym kraju.

Porównując strukturę polskiej gospodarki oraz gospodarek europejskich krajów wysoko rozwiniętych można zauważyć wyraźne dysproporcje strukturalne. Polegają one na dużym udziale przemysłu w tworzeniu wartości dodanej przy niewielkim udziale usług, szczególnie sektora finansowo - ubezpieczeniowego. W wielu przypadkach także rolnictwo wykazuje znacznie niższy udział w tworzeniu PKB niż ma to miejsce w Polsce.

Pierwsze lata transformacji w Polsce to próba przekształcenia struktury krajowej gospodarki w strukturę zbliżoną do gospodarek europejskich. Polegało to na eliminacji nieefektywnej i wykazującej niski popyt produkcji przemysłowej. Ponadto struktura gospodarki w coraz większym stopniu zaczęła być kształtowana przez warunki rynkowe, co wiązało się z dynamicznym wzrostem znaczenia usług, w tym głównie sektora finansowego oraz podwojeniem udziału handlu w tworzeniu PKB.

Udział przemysłu w strukturze tworzenia PKB w krajach europejskich stanowi średnio około 20%. W roku 2008 największy udział sekcji zaliczanych do przemysłu wystąpił w Republice Czeskiej (31,3 %), na Słowacji (28,1 %), w Niemczech oraz w Rumunii (25,6 %). Polska, z udziałem, który wynosił 24,4 % znalazła się w gronie państw, w których przemysł ma duże znaczenie dla rozwoju gospodarki.

Należy zauważyć, że pomimo spadku udziału górnictwa i kopalnictwa w strukturze tworzenia PKB, którym charakteryzuje się większość rozwijających się gospodarek, w Polsce górnictwo i kopalnictwo nadal odgrywa ważną rolę ze względu na strategię energetyczną, bazę umożliwiającą rozwój innych gałęzi gospodarki oraz aspekt społeczny. Potrzebę rozwoju tej sfery działalności gospodarczej oraz zwiększenia na ten cel nakładów finansowych, potwierdzają wysokie wartości wskaźników produktywności środków trwałych angażowanych w procesy realizowane w górnictwie. Przemysł wydobywczy w Polsce po okresie gruntownych reform, charakteryzuje się od wielu lat zmniejszającą się wartością wskaźnika kapitałochłonności. Jego wielkości są znacznie niższe, niż obserwowane przeciętne wartości obliczone dla wszystkich sekcji przemysłu i zbliżone są raczej do tych, które charakteryzują całą gospodarkę kraju.

Praca naukowa dofinansowana przez MNiSW – praca statutowa: 11.11.100.279.

Literatura

1. Franik T.: Kapitałochłonność polskiego górnictwa i kopalnictwa na tle innych sektorów przemysłu. Polityka Energetyczna Tom 13, zeszyt 2, Kraków, 2010.
2. Fornalczyk A., Choroszczek J., Mikulec M.: Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego. POLTEXT, Warszawa, 2008.
3. Wąchol J.: Reformy gospodarcze w górnictwie a koszty ekonomiczne i społeczne w Polsce. Wyd. AGH, Kraków, 2002.
4. Rocznik Statystyczny Przemysłu. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 1990-2009.
5. Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 1990-2009.
6. Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w latach 2004-2006 oraz strategia na lata 2007-2010. Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 2004.
7. Franik T.: Dynamika inwestowania w górnictwie w okresie przemian gospodarczych w Polsce. Przegląd Górniczy Nr 9 (1054), Katowice, 2010
8. Franik T.: Analiza zmian udziału przemysłu wydobywczego w osiągniętych wynikach makroekonomicznych gospodarki w okresie przemian ustrojowych w Polsce. Komputerowo Zintegrowane Zarządzanie, Tom I. Oficyna Wydawnicza Polskiego Towarzystwa Zarządzania Produkcją. Opole, 2010.

Dr inż. Tadeusz FRANIK
Katedra Ekonomiki i Zarządzania w Przemysle
Akademia Górniczo-Hutnicza
30-059 Kraków, al. Mickiewicza 30
tel.: (0-12) 617 21 37
e-mail: franik@agh.edu.pl